

Svenska

Livsmedels-

arbetareförbundets

avd. nr 109

Kvarnarbetarefackföreningen,

Alster

$1\frac{4}{2}$ 1919– $1\frac{4}{2}$ 1934

Svenska Livsmedelsarbetareförbundets

avd. n:r 109

Kvarnarbetarefackföreningen, Alster

$^{14}/_2$ 1919 — $^{14}/_2$ 1934

En återblick

på föreningens verksamhet

under 15 år

TRYCKERI-AKTIEBOL. VÄRMLANDS FOLKBLAD, KARLSTAD 1934

Vilhelm Flusberg.
 $^{14}/_2$ 1934.

PROGRAM

vid

Svenska Livsmedelsarbetareförbundets avd. n:r 109 Alsters

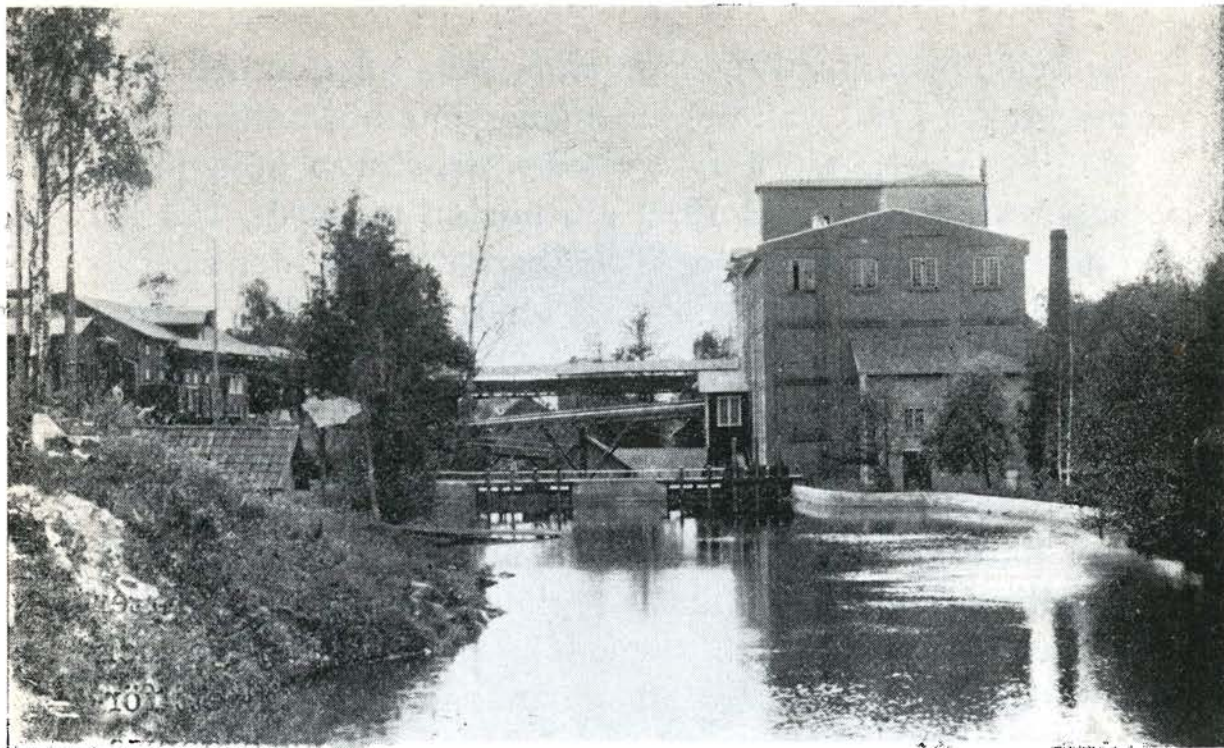
15-ÅRSFEST

lördagen den 17 febr. kl. 7,30 e. m.

å Stadshotellet i Karlstad

1. *Hälsningsord.*
2. *Historik.*
3. *Högtidstalet.*
4. *Rast. Intagande av Soupe.*
5. *Ordet fritt.*
6. *Dans.*
7. *Avslutning.*

Alsters valsquinn.

Inledning.

Då man går att skildra kvarnarbetarna vid Alster och deras organisationssträvanden under de första 15 åren, så måste man här såväl som fallet är på de flesta platser konstatera, att sammanslutningstanken haft förelöpare innan den kom till uttryck i den organisationsform, som den f. n. besitter. Redan 1908 existerade en organisation. Alla handlingar om densamma äro dock förkomna och den dog snart nog bort. Flera gånger före fackföreningens bildande protesterade arbetarna mot de låga lönerna, t. o. m. strejker förekommo, och ibland lyckades det att få någon liten löneförhöjning genomförd.

År 1914 erhöilo största delen av kvarnarbetarna

en avlöning å kr. 67:50 pr mån. plus husrum och vedbrand, år 1916 var denna månadslön höjd till 80 kr. De därpå följande åren lyckades arbetarna höja lönen något så att den vid 1919 års början utgjorde 110 kr. plus de förut nämnda förmånerna. Vid denna tidpunkt var det, just som kristidens verkningar gjorde sig mest kännbara, kvarnarbetarna insågo att en sammanslutning måste ske och sålunda bildades en syndikalistisk fackförening. Genom denna begärdes en löneförhöjning, vilken dock vägrades av bolaget. Följden härav blev en strejk, som misslyckades. (Några handlingar från syndikalistregimen finnas ej.) Efter detta misslyckande beslöts söka mera lämpliga och framkomliga vägar samt begära anslutning till ett förbund sorterande under den svenska landsorganisationen.

Fackföreningens bildande och de första verksamhetsåren.

Som i föregående antytts stodo sakerna till då på konstituerande möte den 14 febr. 1919 beslöts att bilda en avd. av »De förenade förbunden». Från detta möte må antecknas följande:

På anmodan hade ett par medlemmar från avd. 11 (Läderarb.-fackföreningen i Karlstad) av ovan nämnda förbund infunnit sig, och en av dessa, C. A. Eliasson, ledde förhandlingarna. Hr Eliasson redogjorde för organisationens innebörd, manade till enig sammanhållning och solidaritet, vilket var den viktigaste förutsättningen att lyckas i sin strävan. Så valdes styrelse och utsågs härtill A. G. Pettersson, ordf., Hjalmar

Pettersson, sekr., och Oscar Bransell, kassör. Suppl. för dessa valdes vid ett senare tillfälle. Vidare antecknade sig som medlemmar följande: A. G. Petters-

Gottfrid Pettersson.

son, Hjalmar Pettersson, O. Bransell, Gust. Nordenberg, Karl Andersson, Axel Johansson och Rickard Norman. Av dessa äro Axel Johansson, Bransell samt K. Andersson fortfarande kvar på platsen, A. G. Pettersson är avliden, Hj. Pettersson och Norman avflyttade, Nordenberg skildes senare från sin avdelning på grund av strejkbryteri.

Det löneavtal som nu skulle tillämpas för platsen belöpte sig på en veckolön av 53 kr. jämte barnbidrag och övriga förmåner. Det mötte inga större svårigheter att genomföra detsamma. Det kan även antecknas att det överenskomms att bolaget i ersättning för ett rum och kök, lyse och vedbrand skulle ha rätt att betinga sig ett pris av kr. 1:10 pr dag och arbetare.

Även om det gick relativt lätt att bilda fackföreningen och få då gällande löneavtal tillämpat, så blev det så mycket större svårigheter sedermera som gjorde

sig gällande och togo sig uttryck i olika angrepp mot fackföreningen. Dåvarande chefen, konsul Arvid Jansson, Kristinehamn, var allt för gammalmodig för att

Hj. Pettersson.

O. Bransell.

kunna finna sig i den medbestämmanderätt å arbetsvillkoren som arbetarna fingo genom fackorganisationen, och ytterligare skärptes motsättningarna, då knappt ett halvt år efter starten arbetarna efter 1 månads konflikt tillförsäkrade sig en veckolön å 64 kr., således en ökning av 11 kr. pr vecka.

I början på oktober månad 1920 träffades en uppgörelse, vilken föregåtts av en 2 1/2 månads arbetsnedläggelse, som åter höjde lönerna med 11 kr. och en veckolön utgick å 75 kr. Sedan denna uppgörelse var träffad kan man säga att ett fullständigt utrotningskrig mot fackföreningen vidtog. Personer som troddes vara de mest verksamma inom organisationen uppsades, orättvisor begingos av allehanda slag i syfte att komma fackföreningen till livs. Bl. a. utnämndes förmän långt utöver behovet, och dessa fingo då som sådana förbinda sig att icke tillhöra fackföreningen.

Följden av detta tillvägagångssätt blev att medlemsnumerären inom föreningen minskades undan för undan. Slutligen lyckades det dock vid förhandling, som hölls den 4 aug. 1923, att sätta spärr för framfarten, i det att vid dessa förhandlingar förmansantalet bestämdes och samtidigt överenskomms att föreningsrätten skulle lämnas okränkta, och härmed kan man säga att den första svåra perioden var passerad.

Det fanns många präktiga medlemmar som föllo offer för arbetsgivarens förföljelse under ovan nämnda svåra period. Särskilt må då nämnas avdelningens förste sekr. Hjalmar Pettersson, f. n. bosatt i Skänninge.

Sista 10 åren av 15-årsperioden.

Den tid som följde efter i det föregående skildrade händelser blev en förhandlingens tid, varvid arbetarparten för det mesta avgick med segern. Under åren 1923—1926 hölls många förhandlingar, och ledningen för arbetarpartens sak sköttes för det mesta av ombuds-

Ombudsman Axel Svensson.

man Axel Svensson. Konsul Jansson sökte vrida utvecklingshjulet tillbaka så gott det i hans förmåga stod, men trots olika tillvägagångssätt lyckades han ej härutinnan. Det torde vara på sin plats att efter så mycket ris som tillägnats konsul Jansson även skänka honom en liten ros. Trots sin fientliga ställning till den nya tiden så hade han dock sina goda sidor även. En av dessa var att han gärna uppträdde lika mot alla, även lade han papperen på bordet om det gällde någonting, så man behövde icke fundera på var man hade honom. Han var i viss mån en miniatyrtyp av den ryske generalen Kulneff, som enligt Runeberg »kysste

Konsul Arvid Jansson.

och slog ihjäl med samma varma själ». Han var skapare av modern industri här på platsen och i sin krafts dagar tålde han icke om inte alla hjul voro igång. Även om inte nedskrivaren gillar gamle konsulns syn på arbetarnas organisationssträvanden och hans inställning till samhällsproblemen f. ö., så vill jag dock gärna tro att bakom hans bullrande och många gånger hänsynslösa tillvägagångssätt i grund och botten klappade ett

gott hjärta. I september 1932 avled han, några och 60 år gammal. Frid över minnet!

Betraktar man 1922 års verksamhetsberättelse så finner man att den upptagna medlemssiffran i densamma är 12. Samtidigt mäter revisionsberättelsen om att inga som helst tillgångar finnas i lokalkassan. Detta var det mörkaste skedet hittills i fackföreningens historia, då var nära nog dess ödestimma bestämd, men så börjar det så småningom ljusna. 1923 års årsberättelse företer en ökning av 6 till 18, och under år 1924 ökades medlemssiffran till 26 och vid 1926 års utgång var densamma 28. F. n. utgöres avdelningen av 27 medl. Avdelningens ekonomi har stabiliserats, så att den vid 1932 års redogörelse kunde redovisa en behållning av kr. 568:81. 1924 är ett märkesår även i den bemärkelsen, att fr. o. m. detta års ingång medlemmarna överflyttades, i likhet med övriga kvarnarbetare, till Sv. Livsmedelsarbetareförbundet.

Om det också under den sista 10-årsperioden icke saknats tvisteämnen av olika slag, så ha de dock icke varit av den art och omfattning som tidigare, och sedan den stridslystne konsul Jansson år 1927 avkopplades som chef för företaget, så betydde det i och för sig att orsakerna till tvistigheter minskades.

Avlidna medlemmar.

Under 15-årsperioden ha 4 medlemmar skattat åt förgängelsen. Vid samtligas begravning har avdelningens medlemmar så gott som mangrant deltagit. Sålunda avled i januari 1925 J. E. Duberg, en gammal kvarnarbetare, Ture Malm avled i början av år 1928,

Nils Aug. Forsberg den 10 juni 1930 och slutligen A. G. Pettersson den 7 febr. 1933. Pettersson var, som förut nämnts, en av stiftarna av fackföreningen.

Representation.

Avdelningen har under perioden varit representerad vid 9 avtalskonferenser, 4 förbundskongresser, vid de flesta av Tryckeriaktiebolaget Värmlands Folkblads bolagsstämmor samt vid en årskongress i Göteborg med den numera avkopplade Livsmedelsarbetarnas distriktsorganisation.

Underhandlingar.

Under perioden ha 27 underhandlingar med arbetsgivaren hållits, dels angående tolkning och tillämpning av avtalet och dels av andra orsaker, mera lokalt betonade, och icke minst under avdelningens första år, som förut meddelats, angående föreningsrätten och därav uppkomna tvistigheter, såsom orättvisa avskedanden o. d.

Vid 13 av här nämnda förhandlingar ha representanter för huvudorganisationerna varit närvarande.

Löner.

Det första avtalet, som tillämpades för platsen sedan organisationen bildades, medförde bl. a. den för-

delen att det var ett riksavtal, omfattande alla större kvarnar av betydenhet. Det föreskrev en avlöning för fullgod arbetare på 53 kr. pr vecka jämte barntillägg, utgörande 6 kr. för månad, dessutom tillkom en del andra förmåner, såsom semester, läkarvård, halv avlöning vid sjukdom, övertidsersättning o. s. v., som ej förut varit nöjaktigt ordnade. Redan samma år avdelningen bildades begärdes dock löneförhöjning. Detta resulterade i att efter en månadslång konflikt vi erhöilo en förhöjning av 11 kr. pr vecka. Året därpå eller 1920 lyckades vi också efter en något längre konflikt pressa avlöningen i höjden även denna gång med 11 kr. För vårt vidkommande var då avlöningen uppe i 75 kr. pr vecka. Detta varade till den 5 maj 1922, då ett riksavtal undertecknades, som föreskrev vissa sänkningar under avtalsperioden, så att vi efter den 31 dec. 1922 kommo ned i en lön av 45 kr. för vecka. I maj 1924 undertecknades åter ett avtal, som höjde vår veckolön med 5 kr. till 50 kr. Detta avtal prolongerades sedan i 4 år och vid 1928 års avtalsuppgörelse lyckades vi, förutom en mindre löneökning, även bli omplacerade i en högre dyrortsgrupp. Allt som allt skänkte det oss en löneförbättring av 4 kr. och sålunda var veckolönen höjd till 54 kr. Detta avtal fick även en relativt lång livstid, det stod sig nämligen till i maj 1933. Den lönesänkning vi då fick vidkännas utgjorde kr. 2: 50 och sålunda utgör veckolönen f. n. kr. 51: 50.

Under årens lopp har även en del förbättringar angående de allmänna bestämmelserna i avtalet vidtagits. Sålunda har semesterbestämmelsen, övertids- och läkareparagraferna m. m. ändrats till det bättre. De lokala förhållandena äro genom lokalavtal reglerade, det för närvarande gällande träffades den 9 juni 1928.

Motioner.

Till 1931 års kongress väckte avdelningen 4 motioner, en avseende förhöjt strejkunderstöd, en angående arbetsgivareförningens § 23, en om vem som bör gälda kostnaderna vid avtalskonferenser och förhandlingar om lokalavtal för de däri deltagande ombuden samt slutligen en angående utgivningen av facktidningen.

Angående kostnaderna för ombud vid konferenser o. d. beslöts också enligt motionens syftemål att dessa skulle, i stället för att betalas av avdelningarna själva, som förut varit fallet, gäldas av förbundet.

Till landsorganisationens kongress 1931 motionerade avdelningen om anslag till den soc.-dem. valagitationen. Tankegången i motionen bifölls och ett anslag utgick för ändamålet.

Ombud vid yrkesinspektion.

Sedan år 1927 har avdelningen haft valda ombud som biträtt vid företagen yrkesinspektion. Detta har

K. Pettersson.

A. Johansson.

visat sig synnerligen fördelaktigt och har lämnat synnerligen gott resultat. Deras samarbete med yrkesinspektionen har varit det bästa och i de flesta fall har deras förslag till förbättringar för att förebygga yrkesrisk beaktats. De valda ombuden äro för närvarande reparatörerna Karl Pettersson och Axel Johansson, vilka innehaft sysslan ett flertal år. Vi kunna icke underlåta omnämna i detta sammanhang, vilken fördel det ligger i denna bestämmelse i lagen om arbetarskydd, då den tillförsäkrar arbetarna rätt att utse ombud som deltaga vid företagen inspektion.

Ekonomisk redogörelse.

I denna redogörelse är det under åren 1919—1920 bekomna strejkunderstödet ej upptaget, emedan fullständiga uppgifter därom saknas. Även torde en del insamlingar företagits som ej bokförts. Övriga sammanlagda inkomsterna hava under 15-årsperioden utgjort Kr. 23,162: 31

Medlen har omsatts på följande sätt enligt nedanstående tablå:

Kontingenter till förbundet	15,333: 85
Arbetslöshetsunderstöd:	
förbundets	2,979: 75
avdelningens	358: —
	3,337: 75
Insamlingar och anslag	453: 25
Arvoden	660: —
Förhandlingar	609: 73
Konferenser	456: 52
Bildningsändamål	75: 50
Transport	20,926: 60

	Transport	20,926: 60	
Kontingenter till begravningskassa		206: 10	
Begravningshjälp		450: —	
Övrig administration jämte porto		1,028: 44	
Behållning 31—12 1933:			
4 st. aktier i Tryckeri-A.-B.			
Värml. Folkblad		200: —	
1 st. d:o i Karlstads Folkets			
hus-förening		15: —	
Inventarier		20: —	
Bankkonto		273: 86	
Kassa		42: 31	551: 17
			Kr. 23,162: 31

Styrelse och revisorer.

Styrelsen har alltid utgjorts av 5 ledamöter och revisorernas antal har varit 3. Vi omnämna här namnen på de personer, som innehaft funktioner under den här omskrivna perioden.

Ordförandeplatsen besattes första gången av A. G. Pettersson, som innehade densamma ett par år tills han på årsmöte den 16 jan. 1921 efterträddes av J. Lokander. Denne kvarstod som ordf. tills den 12 mars 1922, då han avsade sig uppdraget. I hans ställe utsågs H. Kvarnström, men denne utövade dock ej befattningen, utan blev det vice ordf. Lennart Nilsson som i verkligheten övertog sysslan. Han tjänstgjorde från nämnda datum tills han på årsmöte den 25 jan. 1925 avlöstes av Fritz Vennerström, som tjänstgjorde ett år eller till den 17 jan. 1926, då den nuvarande ordf. Erik Gustafsson valdes, vilken sedan dess, med undantag av en pe-

riod under år 1927, då befattningen innehades av Erik Nilsson, alltjämt fungerat som avdelningens ordf.

Avdelningens förste kassör var K. O. Bransell. Han tjänstgjorde till första årsmötet den 18 jan. 1920, då han avlöstes av J. Lokander, vilken innehade befattningen till december månad samma år. På årsmöte den 16 jan. 1921 utsågs Axel Johansson till befattningen och innehade densamma i fyra år tills på årsmöte den 25 jan 1925 den nuvarande kassören Rudolv Pettersson valdes, vilken fortfarande innehar sysslan.

Avdelningens nuvarande styrelse och revisorer.

Sittande från vänster: Joh. Andersson, styrelseledamot, Erik Gustafsson, ordf., Rudolv Pettersson, kassör. Stående från vänster: Eric Nilsson, sekr., Axel Johansson, revisor, Karl Andersson, styrelseledamot, Hilding Pettersson, revisor, O. Bransell, revisor.

Sekreterarebefattningen innehades första gången av Hjalmar Pettersson,* vilken fungerade första verksamhetsåret. År 1920 innehades sysslan av Alfred Andersson, som året därpå efterträddes av Hilding Larsson. Denne avsade sig uppdraget den 25 sept. 1921 och hans efterträdare blev Erik Nilsson, som denna gång innehade sysslan tills årsmötet den 27 jan. 1923, då E. Gustafsson valdes till befattningen, som han innehade under tvenne år. Under år 1925 tjänstgjorde Erik Nilsson åter och för 1926 korades Hilding Pettersson till befattningen. På årsmöte den 16 jan. 1927 valdes Joh. Andersson till avdelningens sekr. och den 22 jan. 1928 valdes åter Erik Nilsson, som sedan dess, med undantag för en kortare period 1928, innehaft befattningen.

Slutomdöme.

När vi nu stå inför avslutningen av dessa enkla anteckningar och blicka tillbaka på de 15 år som tillryggalagts, så kunna vi med glädje konstatera att organisationen åstadkommit ett välsignelsebringande resultat. Hur var icke förhållandena här före fackföreningens bildande och hur skulle de ha varit i dag om densamma ramlat 1922? Nedskrivaren ställer frågan.

Emellertid, det har varit kamp och strid, men utan strid vinnes ingen seger. De gamla trötta arbetshästarna komma väl efter fullgjord dag snart till ro och då gäller det för de unga att taga vid. Hoppet och tillförsikten går till dem, de skola övertaga arvet och föra organisationens idéer vidare genom bränningarna. Kampen lönar mödan och målet är stort. Det innebär

med andra ord: såpass vederlag i valuta för vår handelsvara arbetskraften så att vi och de våra kunna föra en drägligare tillvaro, och målet är arbetarklassens befrielse.

Vår arbetsköpares blickar äro nog riktade på vår avdelnings görande och låtande och försök har nog gjorts och göres för att dels decimera lederna och dels göra organisationen betydelselös och dess inflytande utan verkan. Allt detta är problem som varje avdelningsmedlem och av hans arbete beroende bör lägga på minnet, ty det berör dem alla i synnerligen hög grad. Familjens välstånd beror på avlöningens storlek och männens kamp härför bör även förstås och omfattas av deras kvinnor, emedan det är en angelägenhet även för dem.

Härmed avsluta vi då denna redogörelse.

Till sist: Ett leve för den svenska och internationella fackföreningsrörelsen!
